

משנה גת

רמות ירדה

„צידוק הדין? משהו „אל לקח“ ו„מבורך“, מעין חרונו. האין לו לפרוץ בבכיו?
 מר לומין מצא סדין. נטל את הטלפון וחיג אל סימקין.
 „האלו, סימקין? לומין. אמי נפטרה זה עתה.“
 „או. צר לי, אדוני.“
 „כן. כן. ראה: אני לבדי בבית, וצריך לעשות סידורים.“
 „אני מבין, אדוני.“
 „אתה יודע: חברה קדישא, עתונים, וכולי וכולי.“
 „כן, אדוני. אני אדאג לכל.“ סימקין שפע נחת. זה תפיס יודו! רק לא לטעות!

„סדר מה שצריך“, אמר מר לומין. „ובוא אלי בבוקר.“
 האחות כבר הביאה אי משם, אחד פרוע זקן ועטור שמלה שחורה ומוזהמת. זה העלה אור בשני גרות, הציבם בפמפוטיה של המנוחה, והשרה בחדר המתה אפולית מהלכת אימים. על הרצפה בין הגרות, היתה מוטלת הגופה מלבינה בעטיפותיה. ואותו אנוש, גוחן על ספר מרופט, ממלמל, ומרקיד את הצללים שעל הכותל. מר לומין רצה לברוח.
 אך הנה באה שושנה, ומיד שלטה במצב רוחו. הן היא אשר תמיד ריסנה את מצבי רוחו, ביחוד באותם רגעים בהם רצה לברוח.

„יעקב“, אמרה שושנה, „אין לך מה להסתובב פה. שכב לישון.“
 תהה לומין אם אפשר לישון במצב כזה, אבל פנה לחדרו. כשעה אחרי שחזרה שושנה, חזרה מרים. מיד ראתה כי קרה תקר בתכניותיה, ולא תוכל לצאת מחר עם שרה והבחור שלה. כשכבר מכירים בחדר מענין, לא די שהוא בחור של מישהי אחרת, אלא שגם אי אפשר לצאת אתו בגלל הסכנת שמתה.

זעמה מרים על כל העולם, ונסגרה בחדרה בלי שתשתה את החלב.
 שכב לומין במיטתו, וניסה להרהר בעבודתו. כמה צעדים ממנו היתה מוטלת גופה על הרצפה, בין שני גרות מהב-הבים, בחדר רפוד צללים. שושנה שכבה ונחרה במנוחה. הוא לא העז להעלות אור.

תקתק שעון. מלמול. תינוק נזעק. נקישת דלת. מלמול. נחרה. מכונית עוברת. חריקת רהיט. צפירת רכבת. פטיעות באחת הדירות השכנות.

בבוקר החלו נכנסים מכרים ושכנים. ילכו לעזאזל. עושים בבית כבתוך שלהם. אי אפשר להגיע לבית הכסא בלי לפגוש פרצופים. לומין היה רעב, אבל לא ידע אם רשאי הוא לתבוע את ארוחתו. לא ידע אם עליו להתגלח. מה בגדים ילבש? מה יאמר לבאים?

שושנה הדריכתו: תלבש בגד ישן. תהיה המגבעת השחור רה, מוכנה. אל תתגלח. קח לך משהו לאכול. אל תענה שלום. אל תדבר בכלל, רק הנד ראש. פנים חמורים, אבל אל תייבב. אין צורך. יושיטו לך יד, קח.

בעת ההלחיה כבר מצא את מקומו. זכור היה לו טכס לחית אביו. עתה הוא המרכזי בכך היה רגיל. קומתו הוקר פה נזדקרה יפה. מקומו היה מכובד. אמנם, נוח היה לו יותר, לוא היה מגולח ורחוץ ולבוש בגדים, כיאה לקהל נכבד כזה, אבל גם כך היה מקום לחשיבות.

ליד קשת האבן, במקברה, נשען אל עמוד וניסה לקרא את המלים הארמיות החקיקות בקשת. את אלה יוצרך להשמיץ בקול חנוק ליד הקבר. הוא זכר את המלים. זה ה„קדיש“, כמה חדשים אחרי מות אביו היה חוזר עליו בכל בוקר. למה מצפיץ רבים המלחים. נאה. צריך להורות להם או משהו. לפני כמה חדשים קיבל גלויה מידפסת, שחורת שוליים, בעברית ובאנגלית: „מר יעקב לומין ובני ביתו מודים לכה על ההשתתפות הכנה בצערנו בהלקח מאתנו אמנו המנוחה“ וכיו. עתה אין נוהגים לכתוב „בנח מת ציון“ וכדומה. מה כותבים כיום? סימקין צריך לרשום את שמות כל הבאים הנה. ואולי יודה להם במודעות בעתו? ניס? „מר יעקב לומין ובני ביתו מודים בזה לכל אשר הואילו להשתתף...“

מישהו לוחץ את ידו. איתר להלחיה. עוד פעם להיאנות. מגיעים לקברי. מדוע משחיתים בגד טובז אהה, קריעה. משום כך ציחנה עליו שושנה כי ילבש בגד ישן. הנה גועה זה בסלסולי זמר. מי ביקש ממנו? ודאי ידרוש ממון. „אל מלא רחמים, שוכן במרומים, המצא מנוחה...“ אולי להייל עתה דמעה? פנים חסודים יספיקו. (לומין התנהג יפה. בלי היסטריה, בלי גינונים יאחנאים. יפה מאוד.)

אין צורך להפרד מהמלחים. אין תעבור פה המכונית? הלאי ויהיה אוכל מבושל בשובם הביתה. מי נשאר בבית להכין? טכס מיוגע. ומה היה במשרד היום? הנשאר מישהו לשמור על הבית? ההיו כל הבלברים בלוחיה? על פתח המשרד תלויה מודעה: „לרגל פטירת...“

„לחיה יפה.“
 זה סימקין. „כן“, אמר לומין. „תודה לך. כמובן, איעוד מהמשרד כל ימי השבעה. היכנס אלי בבוקר.“
 ובכן הוכנה הארוחה. אין כשושנה. אבל רבים מדי היוש בים יכלו להניח לו עתה. מי זומין אותם? הוא רוצה לישון אחרי הסעודה. כל הלילה לא ישן. עתה אפשר להירדם בבית. להשתרע ולהירדם.

שושנה העיפה בו מבטי אוהרה. כפרי נשאר כפרי. כש מוסחת דעתו, נוצץ הכפרי מתחת לצחצוח העירוני. פת אום הוא אסוף פרורים.
 כן. כן. הם הולכים. יפה. עתה ישכב. מנחמי אבלים לא יבואו להטרדו היום. ומחר יוצרך...
 „מי העגל הזה שגאם ליד הקבר?“ שאלה מרים.
 „ויכטיגני“, אמרה שושנה. „קצת הארץ, אבל אין דבר.“
 „השנים הצעונים שבויית אפיאם“, חיקתה מרים את מב טאוט) ויכטיגרי. הוריה חייכו. יש לה חוש הומור, למרים

„אפשר שטות היא לשבת ולילל על מות אדם“, כתב בנץ. תמיד היה פילוסוף, לא עלינו. „מת, מת. אבדו. כן. אולי גם אבוד כל מה שהיה קשור בו. אבל אתה יודע, יעקב: אנתנו עוד חיים. וכל עוד נחיה, נזכור את אמך, שבעת ימים מתה, ובכל זאת חבל שמתה. לא עליה חבל, אלא עלינו. אשה טובה היתה. אולי אין אתה יודע כמה טובה. לך היתה אם, ואם תמיד טובה, מפני שאין לך טובה ממנה. אולי אין אתה זוכר איך הסתירה אותי בעליה כש באו התורכים לגייס אותי לצבא? אולי אין אתה זוכר, כש נקרעה חולצתי, ופחדתי לחזור הביתה, ברחתי אל אמך היא לא תיקנה את החולצה, שלא יכירו, אלא גם הביאתני הביתה, שלא אספוג מכות. יודע אתה מדוע היו העוגיות שלה כה טעימות? הרי המרשם ידוע. כל אחד יכול לעשות עוגיות מקמח ומסוכר ומביצים ומעוד מה ששמים בהן. אבל אמך לא היתה אופה עוגיות רק מקמח ומסוכר ומ ביצים. היא היתה מוסיפה גם לב. לב היה לה. ואללה מסכינה. לכלם היה לה לב. והיא עצמה נותרה גלמודה. „לבדה לבדה היתה. בחיי שרציתי לתלוש כפתור מחולצתי כדי שתחוש כי עוד זקוקים לה. אבל לא ידעתי, אם עוד טובו עיניה לקביעת כפתור. גלמודה.“
 „רציתי לבקר אצלה עוד אחרי זה. אבל אתה יודע...“ המלים ניטשטשו. לומיל מלבל. „להלחיה לא רציתי לבוא. אליה הביתה, לא בא איש. להלחיה באו.“
 בנץ, כלב שכמוך! אייכה היוים?
 „מהכיס לך“, אמרה שושנה, שעמדה בפתח.
 הפנה יעקב את פניו. רטובים היו מדמעות. „אולי תניחו לי לכמה דקות? גם להתאבל על אמי אין אני רשאי סגרי את הפתח!“
 משכה שושנה בכתיפה בתמהון. הונטרפה דעתו?

נרדם לומין וישן עד הנץ החמה. בשבעה, היה הבית פתוח. אנשים נכנסים ויוצאים בלי שיעלצלו ובלי שיאמרו שלום. דירת לומין כביית נתיבות, ומר לומין יושב על שרשיף בפניה, הלוץ נעלים, ופניו מכוסים זיפי זקן לבן. בראי הוא נראה ממש ישיש, וכך הוא מוצג כבתערוכה. לעזאזל!

פצעים ביום נכנס סימקין למסור ולקבל. בבואו, קם לומין, נכנס לחדר עבודתו, צונח על כסא הגון, וחוזר לשבת אל שולחן, כאחד האדם.
 בתוך החומר שהיה סימקין מוציא מתיקו, היתה בכל פעם חבילה מיוחדת: מכתבי תנחומים. איש לא קרא בהם. צריך היה רק לרשום מי הכותבים. סימקין היה רושם גם מי הודיע על צערו בעתונים ומי בא לנתח אבלים בבית (שישנה זכרה את כל הבאים).
 העיף לומין מבט במכתבים. „לומין יקירי, הרשני נא להביע לך...“ זה מרבאי. מתפאר בעברית שלו. „מכבדי מר לומין, צער רב גרמה לנו הידיעה...“ זה מכולם. כזה קיבלו, כזה שלחו.

„יש פה מכתב“, אמר סימקין, „שאינו יודע ממי הוא.“
 נטל לומין את המכתב ועיין בחתימה. בנץ. בנץ? מה הוא כותב? „יעקב הכיבי“, בנץ? „לפני כעשר שנים עברתי את — , ונכנסתי אל א.מ.א. היא נתנה לי כוס חלב הם ועוגיות. העוגיות טובות היו גם מאותן שהיתה אופה או, כשהיניו גרים באותו רחוב.“
 בנצי חיות! איזה הוא הנאז?
 „אה, תודה לך, סימקין.“
 סימקין התכוונן לספר כמה דברים ששמע וראה. הוא סגר את תיקו. „מחר בבוקר“, אמר והלך.